

RP 62/2004 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 17 och 41 d § lagen om olycksfallsförsäkring

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att de bestämmelser i lagen om olycksfallsförsäkring som gäller dagpenning som betalas till heltidsstuderande ändras så, att de på ett bättre sätt än i dagens läge svarar mot förluster som olycksfall orsakar. Det föreslås att det till personer som studerar på heltid skall betalas dagpenning enligt den minsta årsarbetsförtjänsten under de fyra veckor som följer efter olycksfallet, eftersom kortvarigt hinder eller försvårande av studier i allmänhet inte senarelägger slutförandet av studierna. Ifall den person som studerar på heltid på grund av ett olycksfall går miste om förvärvsinkomster under studietiden skall dagpenningen dock alltid

betalas till ett belopp som motsvarar den lön arbetsgivaren betalar under sjukdomstiden eller arbetsförtjänsterna under de fyra veckorna före olycksfallet.

Genom propositionen klarläggs dessutom betydelsen av den medicinska bedömning som sakkunnigläkaren på en försäkringsanstalt gör i samband med behandlingen av ett skadeståndsärende. Ett sådant ställningstagande skall inte anses vara ett externt läkarutlåtande som förutsätter att sakägare hörs särskilt.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge

Dagpenning till personer som studerar på heltid

Den fulla dagpenningen utgör enligt lagen om olycksfallsförsäkring 1/360 av den skadade personens årsarbetsförtjänst. Om den skadade endast delvis är oförmögen att utföra sitt arbete, utgör dagpenningen en sådan del av den fulla dagpenningen som står i proportion till nedsättningen av arbetsförmågan. Under de fyra veckor som följer efter dagen för olycksfallet betalas dagpenningen dock i form av en s.k. korttidsdagpenning. Den motsvarar den lön för sjukdomstiden som arbetsgivaren betalar för nämnda tid. Till den del lön för sjukdomstiden inte har betalats för ifrågavarande tidsperiod fastställs dagpenningen enligt förvärvsinkomsterna under de fyra veckorna före olycksfallet.

Bestämmelserna om ersättning för inkomstbortfall när det gäller heltidsstuderande reviderades vid ingången av år 2003 genom en lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring (1314/2002; RP 245/2002 rd). Till följd av ändringarna beräknas i fall av olycka att årsarbetsförtjänsten för en person som på heltid studerar för ett framtida yrke är den lön som personen skulle få som utexaminerad. Med denna lön avses den förvärvsinkomst som studeranden som utexaminerad sannolikt skulle ha i ett arbete som motsvarar studierna och med tre års arbetserfarenhet. Lönen motsvarar därmed inte i allmänhet den inkomstnivå som studeranden har i det arbete han eller hon utför under studietiden.

Som årsarbetsförtjänst för en person som deltar i sådan utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och gymnasielagen (629/1998) används dock åtminstone det dubbla beloppet av minimiårsarbetsförtjänsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring. På 2004 års indexnivå är beloppet av minimiårsarbetsförtjänsten 9 210 euro.

Enligt de nya bestämmelserna fastställs nedsättningen i en heltidsstuderandes arbetsförmåga i första hand utgående från på vilket

sätt den av olycksfallet orsakade skadan inverkar på hans eller hennes studier. För den tid som skadan huvudsakligen hindrar studierna betalas en dagpenning som motsvarar fullt nedsatt arbetsförmåga. För den tid som skadan avsevärt begränsar studierna betalas hälften av dagpenningen enligt full arbetsförmåga.

Om skadan inte hindrar eller avsevärt begränsar studierna betalas ingen dagpenning, förutom i de fall skadan föranleder inkomstbortfall under studietiden. Den nedsättning i arbetsförmågan som används som grund för dagpenningen fastställs härvid så, att den motsvarar inkomstbortfallet under studietiden.

På heltidsstuderande tillämpas inte bestämmelserna om dagpenning för kortare tid enligt 16 a § lagen om olycksfallsförsäkring. I 17 § 4 mom. lagen om olycksfallsförsäkring, vilket trädde i kraft vid ingången av år 2003 och gäller dagpenning till studerande, förutsätts att en årsarbetsförtjänst som motsvarar den lön studeranden skulle ha som utexaminerad alltid fastställs.

Bestämmelserna om korttidsdagpenning togs in i lagen om olycksfallsförsäkring vid ingången av år 1993 för att ersättningen för inkomstbortfall i ett anställningsförhållande så väl som möjligt skulle motsvara det av olycksfallet orsakade inkomstbortfallet under de fyra veckorna efter dagen för olycksfallet (1642/1992; RP 342/1992 rd). Med bestämmelserna strävade man också efter att för-snabba och förenkla fastställandet av ersättning i fall av kortvarig arbetsoförmåga, eftersom bestämmelserna inte förutsätter ett fastställande av årsarbetsförtjänsten.

Fastställandet av den lön en studerande skulle få som utexaminerad förutsätter även vid kortvarig arbetsoförmåga att utredningar görs gällande innehållet i de kollektivavtal som tillämpas inom branschen, tolkning av lönebestämmelserna i dessa avtal och lönestatistiken. De talrika nya yrkes- och examensbenämningar som uppkommit i och med utbildningsreformen försvårar utredningen av lönen. Inhämmandet av dylika ut-

redningar fördröjer ersättningsberedningen. I merparten av de olycksfall som studerande råkar ut för varar arbetsförmågan i mindre än fyra veckor.

Den kortvariga frånvaro eller det försvårade av studierna som ett olycksfall orsakar senarelägger dock inte i allmänhet studerandens utexaminering och leder inte heller till ett inkomstbortfall motsvarande beloppet av den lön studeranden skulle ha som utexaminerad. Med de bestämmelser om dagpenning till studerande som trädde i kraft vid ingången av år 2003 strävade man efter en dagpenning ersättning som svarar mot de verkliga förlusterna. I praktiken har det dock visat sig att den dagpenning ersättning som baserar sig på den lön studeranden skulle få som utexaminerad blir klart större än de verkliga förlusterna när det gäller studerande som är arbetsförmögna under en kortare tid.

Medicinsk bedömning gjord av försäkringsanstaltens sakkunnigläkare

Genom en lag om ändring av olycksfallsförsäkringslagen (1204/1996) öppnades bedrivandet av lagstadgad olycksfallsförsäkring för utländsk konkurrens från ingången av år 1999. Till följd av detta kan lagstadgad olycksfallsförsäkring bedrivas direkt från en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). I samband med revideringen fogades en ny 41 d § till lagen om olycksfallsförsäkring. Avsikten med paragrafen var att säkerställa att medicinsk sakkunskap anlitas när beslut om skadestånd fattas i försäkringsanstalten. Enligt bestämmelsen skall en legitimerad läkare delta i handläggningen av ett skadeståndsärende som behandlas av en försäkringsanstalt om ärendet gäller bedömningen av en medicinsk fråga, och anteckna sin ståndpunkt i handlingarna.

Man utgår från att lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) också gäller sakkunnigläkare som är anställda hos en försäkringsanstalt som bedriver olycksfallsförsäkringsrörelse. I lagens 23 § regleras de sakkunnigutlåtanden som ges av utomstående läkare som anlitas vid avgörandet av ärendena. Utlåtandena skall utformas enligt vissa formkrav och undertecknas på heder och samvete. Ett på detta

sätt styrkt intyg eller utlåtande gäller utan edlig bekräftelse, om inte domstolen bestämmer något annat. Om den myndighet som avgör ärendet har begärt ett dylikt utlåtande av en utomstående expert skall myndigheten innan ärendet avgörs höra parten med anledning av utlåtandet.

När en försäkringsanstalts sakkunnigläkare handlägger ärenden gällande olycksfallsersättning sammanställer han eller hon inget separat sakkunnigutlåtande om den som söker ersättning. Motiveringen till avgörandet av ärendet om olycksfallsersättning inbegriper också ett medicinskt ställningstagande. Den hos försäkringsanstalten anställda läkaren deltar i egenskap av sakkunnig i uppgörandet av en helhetsbedömning av det skadeståndsbeslut som inbegriper medicinska frågor. De övriga sakkunniga är jurister, ersättningsberedare, personer som räknar ut ersättningen samt andra sakkunniga i samma ställning som läkaren. Denna helhetsbedömning kan i allmänhet inte delas in i en del som rör medicinska frågor och en del som rör andra frågor. När det t.ex. fattas beslut om olycksfallspension måste man beakta arbetstagarens återstående förmåga att bereda sig förvärvsinkomster genom sådant tillgängligt arbete som rimligen kan förutsättas av honom eller henne med hänsyn till hans eller hennes utbildning, tidigare verksamhet, ålder och boendeförhållanden samt möjligheter till ny utbildning.

I ärenden som gäller olycksfallsersättning utgör försäkringsanstaltens sakkunnigläkare en del av beslutsprocessen vid försäkringsanstalten. Han eller hon är inte en utomstående informationskälla som skall höras särskilt. Ett särskilt hörande skulle när det gäller beslut om olycksfallsersättning i strid med lagen enbart framhäva läkarens bedömningar och omotiverat fördröja handläggningen av skadeståndsärendena. Utgående från den helhetsbedömning som ovan nämnda sakkunniga gör när de vid försäkringsanstalten deltar i beslutsfattandet i ett skadeståndsärende skall den som söker ersättning ges ett motiverat beslut som kan överklagas. När det gäller motiveringen måste den som söker ersättning få information om de juridiska och medicinska frågor som inverkat på avgörandet av ärendet och som avgörandet baserar sig på.

I samband med besvär övervakar besvärshörinstanserna försäkringsanstaltens avgöranden, också sakkunnigläkarens andel. Besvärshörinstanserna skall avgöra huruvida försäkringsanstaltens beslut har fattats i laga ordning. Den som söker ersättning får, om han eller hon vill, se de anteckningar som försäkringsanstaltens sakkunnigläkare gjort. Han eller hon har också rätt att få veta namnen på de personer, även sakkunnigläkaren, som varit med om att avgöra ärendet.

2. Propositionens mål

Målet med propositionen är att den dagpenning som betalas till heltidsstuderande bättre än i dagens läge skall motsvara de förluster dessa föranleds på grund av olycksfall, även när det gäller kortvarig arbetsförmåga. Samtidigt strävar man efter att i sådana fall kunna fastställa ersättningsbeloppet på ett snabbare och enklare sätt. Ett syfte med propositionen är också att klarlägga den juridiska betydelsen av den medicinska bedömning som sakkunnigläkaren på en försäkringsanstalt gör i samband med ersättningsberedningen.

3. Föreslagna ändringar

Dagpenning till personer som studerar på heltid

Det föreslås att 17 § 4 mom. lagen om olycksfallsförsäkring ändras så, att som grund för den dagpenning som betalas till heltidsstuderande skall användas den minimiårsarbetsförtjänst som regleras i 28 § 6 mom. lagen om olycksfallsförsäkring under de fyra veckor som följer efter dagen för olycksfallet. Om den skada som olyckan orsakar huvudsakligen hindrar studierna, föreslås att dagpenning enligt full arbetsförmåga skall betalas utgående från minimiårsarbetsförtjänsten. Om skadan avsevärt begränsar en heltidsstuderande persons studier betalas till honom eller henne hälften av dagpenningen enligt full arbetsförmåga. I allmänhet anses inte en skada eller sjukdom hindra eller avsevärt störa studierna när det gäller sjukledigheter som varar högst en vecka. Den föreslagna bestämmelsen tillämpas även på

elever i grundskolor och gymnasier.

Om den skada som olyckan orsakar hindrar att studeranden under de fyra veckor som följer efter dagen för olycksfallet också arbetar under studietiden, betalas dagpenningen dock alltid åtminstone till ett belopp som motsvarar den dagpenning för kortare tid som regleras i 16 a § 1–5 mom. Ersättningen betalas åtminstone till det belopp som motsvarar korttidsdagpenningen när skadan hindrar såväl studier som arbete under studietiden, samt när skadan endast hindrar arbete under studietiden. Bestämmelsen kan även tillämpas på olycksfall som studerande råkat ut för i sommararbete, och där skadan inte inverkar på studierna eftersom dessa står stilla under semestern, men där skadan hindrar sommararbetet.

Korttidsdagpenningen motsvarar den lön som arbetsgivaren på grund av arbetsförmåga som orsakats av olycksfall betalar till studeranden under sjukdomstiden. Under den tid av arbetsförmåga som ingår i nämnda fyra veckor för vilken arbetsgivaren inte har betalat lön för sjukdomstiden eller för vilken lönen har betalats för förkortad arbetstid, fastställs korttidsdagpenningen enligt högst den arbetsförtjänst som studeranden hade under de fyra veckorna före olycksfallet.

Ifall en heltidsstuderande efter de fyra veckorna fortsättningsvis är oförmögen till arbete används såsom i dagens läge som grund för dagpenningen den lön studeranden skulle ha som utexaminerad. Det är motiverat att använda den högre årsarbetsförtjänsten först efter att fyra veckor gått sedan olycksfallet, eftersom studerandens slutförande av studierna riskerar att senareläggas om han eller hon är oförmögen att arbeta under en längre period än en månad. Till dessa delar fastställs dagpenningen till studeranden enligt de nuvarande bestämmelserna. Det föreslås dock för tydlighetens skull att de bestämmelser som gäller ersättning för inkomstbortfall under studietiden under de fyra veckor som följer efter dagen för olycksfallet skall flyttas till ett nytt 5 mom. i 17 §.

Medicinsk bedömning gjord av försäkringsanstaltens sakkunnigläkare

Det föreslås att 41 d § lagen om olycks-

fallsförsäkring ändras så, att en hos en försäkringsanstalt anställd sakkunnigläkarens ställning i förhållande till lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården skall klarläggas i ärenden som gäller olycksfallsersättning. Till paragrafen fogas en bestämmelse om att det som bestäms i 23 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården inte skall tillämpas på den medicinska bedömning som en legitimerad läkare som verkar som sakkunnigläkare vid en försäkringsanstalt gör i ett ärende som gäller olycksfallsersättning.

Genom den föreslagna bestämmelsen vill man betona att försäkringsanstaltens sakkunnigläkare och den läkare som behandlar den skadade personen har olika ställning och uppgifter. I lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården föreskrivs om förhållandet mellan den behandlande läkaren och patienten. Ett sådant förhållande finns inte mellan försäkringsanstaltens sakkunnigläkare och den skadade personen eller någon annan klient. Till följd av ändringen skall sakkunnigläkarens ställningstagande i samband med handläggningen av ett skadeståndsärende inte anses vara ett sådant externt läkarutlåtande som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och till följd av vilket sakägaren särskilt skall höras innan skadeståndsärendet avgörs.

4. Propositionens verkningar

Som en följd av propositionen skall den ersättning för inkomstbortfall som betalas till personer som studerar på heltid i högre grad än i dagens läge svara mot de verkliga förlusterna av en skada som ett olycksfall orsakat. Att studierna under en kortare tid förhindras eller försvåras senarelägger i allmänhet inte tidpunkten för utexamineringen, och därmed förorsakas studeranden inte heller ekonomiska förluster. Ifall en studerande på grund av

en olycka trots allt går miste om förvärvsinkomster under studietiden ersätts dessa till ett belopp som motsvarar den lön arbetsgivaren betalar under sjukdomstiden eller arbetsförtjänsterna under de fyra veckorna före olycksfallet.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Under beredningen har följande instanser hörts: Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Servicearbetsgivarna, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC, AKAVA och Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK samt Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

Det föreslås att lagens 17 § 4 och 5 mom. skall tillämpas endast på sådana olycksfall som inträffar och sådana yrkessjukdomar som yppar sig efter att denna lag har trätt i kraft.

7. Lagstiftningsordning

Det föreslås att bestämmelserna om ersättning för inkomstbortfall när det gäller personer som studerar på heltid skall gälla endast olycksfall som inträffar och yrkessjukdomar som yppar sig efter att lagen trätt i kraft. På så vis inverkar propositionen inte negativt på förmåner som redan är klara för utbetalning. Propositionen kan därmed behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag**om ändring av 17 och 41 d § lagen om olycksfallsförsäkring**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 20 augusti 1948 om olycksfallsförsäkring (608/1948) 17 § 4 mom. och 41 d §,
dessa lagrum sådana de lyder, 17 § 4 mom. i lag 1314/2002 och 41 d § i lag 1204/1996,
fogas till 17 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1642/1992 och i nämnda lag 1314/2002,
ett nytt 5 mom. som följer:

17 §

Utän hinder av 2 och 3 mom. skall till en person som vid tiden för olycksfallet studerar på heltid betalas dagpenning enligt full arbetsförmåga för den tid som den av olycksfallet orsakade skadan eller sjukdomen huvudsakligen hindrar studierna. För den tid som skadan eller sjukdomen avsevärt begränsar studierna betalas hälften av dagpenningen enligt full arbetsförmåga. Med avvikelse från vad som bestäms i 28 § 3 mom. används härvid som grund för dagpenningen minimibeloppet av den årsarbetsförtjänst som avses i 28 § 6 mom. under de fyra veckor som följer efter dagen för olycksfallet. Om den av olycksfallet orsakade skadan eller sjukdomen under nämnda fyra veckor hindrar arbete under studietiden, betalas dagpenningen åtminstone till det belopp som föreskrivs i 16 a § 1–5 mom.

Om den av olycksfallet orsakade skadan eller sjukdomen inte hindrar eller begränsar studierna på det sätt som avses i 4 mom. men

helt eller delvis hindrar arbete under studietiden efter den fyra veckors period som följer efter dagen för olycksfallet, bedöms nedsättningen av arbetsförmågan på basis av det därav orsakade inkomstbortfallet, med beaktande av vad som föreskrivs i 3 mom. andra meningen.

41 d §

Gäller ett skadeståndsärende som behandlas av försäkringsanstalten bedömningen av en medicinsk fråga, skall en legitimerad läkare delta i handläggningen av ärendet och anteckna sin ståndpunkt i handlingarna. På den bedömning läkaren gör i detta sitt uppdrag tillämpas inte vad som bestäms i 23 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994).

Denna lag träder i kraft den 200 .

Denna lags 17 § 4 och 5 mom. tillämpas på sådana olyckor som inträffat och sådana yrkessjukdomar som yppat sig under denna lags giltighetstid.

Helsingfors den 23 april 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Sinikka Mönkäre*

Lag

om ändring av 17 och 41 d § lagen om olycksfallsförsäkring

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 20 augusti 1948 om olycksfallsförsäkring (608/1948) 17 § 4 mom. och 41 d §,
dessa lagrum sådana de lyder, 17 § 4 mom. i lag 1314/2002 och 41 d § i lag 1204/1996,
fogas till 17 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1642/1992 och i nämnda lag 1314/2002,
ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lag

Förslag

17 §

Utän hinder av 2 och 3 mom. skall till en person som vid tiden för olycksfallet studerar på heltid betalas dagpenning enligt full arbetsförmåga för den tid som den av olycksfallet orsakade skadan eller sjukdomen huvudsakligen hindrar studierna. För den tid som skadan eller sjukdomen avsevärt begränsar studierna betalas hälften av dagpenningen enligt full arbetsförmåga. Om den av olycksfallet orsakade skadan eller sjukdomen inte på ovan avsett sätt hindrar eller begränsar studierna men helt eller delvis hindrar arbete under studietiden, bedöms nedsättningen av arbetsförmågan på basis av det därav orsakade inkomstbortfallet, med beaktande av vad som föreskrivs i 3 mom. andra meningen.

Utän hinder av 2 och 3 mom. skall till en person som vid tiden för olycksfallet studerar på heltid betalas dagpenning enligt full arbetsförmåga för den tid som den av olycksfallet orsakade skadan eller sjukdomen huvudsakligen hindrar studierna. För den tid som skadan eller sjukdomen avsevärt begränsar studierna betalas hälften av dagpenningen enligt full arbetsförmåga. Med avvikelse från vad som bestäms i 28 § 3 mom. används härvid som grund för dagpenningen minimibeloppet av den årsarbetsförtjänst som avses i 28 § 6 mom. under de fyra veckor som följer efter dagen för olycksfallet. Om den av olycksfallet orsakade skadan eller sjukdomen under nämnda fyra veckor hindrar arbete under studietiden, betalas dagpenningen åtminstone till det belopp som föreskrivs i 16 a § 1–5 mom.

Om den av olycksfallet orsakade skadan eller sjukdomen inte hindrar eller begränsar studierna på det sätt som avses i 4 mom. men helt eller delvis hindrar arbete under studietiden efter *den fyra veckors period som följer efter dagen för olycksfallet*, bedöms nedsättningen av arbetsförmågan på basis av det därav orsakade inkomstbortfallet, med beaktande av vad som föreskrivs i 3 mom. andra meningen.

41 d §

Gäller ett skadeståndsärende som behandlas av försäkringsanstalten bedömningen av en medicinsk fråga, skall en legitimerad läkare delta i handläggningen av ärendet och anteckna sin ståndpunkt i handlingarna.

41 d §

Gäller ett skadeståndsärende som behandlas av försäkringsanstalten bedömningen av en medicinsk fråga, skall en legitimerad läkare delta i handläggningen av ärendet och anteckna sin ståndpunkt i handlingarna. *På den bedömning läkaren gör i detta sitt uppdrag tillämpas inte vad som bestäms i 23 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994).*

Denna lag träder i kraft den 200 .

Denna lags 17 § 4 och 5 mom. tillämpas på sådana olyckor som inträffat och sådana yrkessjukdomar som yppat sig under denna lags giltighetstid.